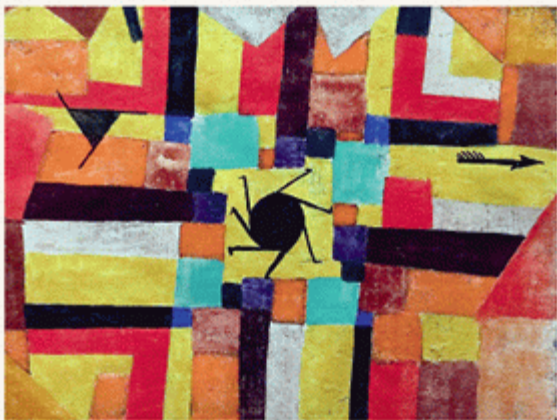

• OSNOVA • KNJIŽEVNA TEORIJA

Radoman Kordić
NESVESNO
KNJIŽEVNOSTI

Nesvesno književnosti

Službeni glasnik, Beograd, 2020.

Kordić, zapravo, odstupa od klasičnih obrazaca filozofije književnosti utoliko što u istom gestu nudi drugačiji pogled i na književnost i na filozofiju. Taj „drugačiji pogled“ ne pretenduje na nerefektovanu originalnost koja izniče ni iz čega. Naprotiv. Ovde je reč o upornom, značajkom čitanju kako teorijskih, tako i književnih fascinacija, ali bez unapred datih recepata koje nude moral, ontologija i psihologija. Otud antifilozofija i nesvesno u književnosti. Još jednom je, međutim, od presudnog značaja ponoviti da prefiks „anti“, odnosno „nesvesno“, nemaju kod Kordića negativan predznak, već upućuju na izmenjenu perspektivu. Promena ugla gledanja, naime, može biti minimalna, može biti gotovo neprimetna, ali koliko god bila mala, ona proizvodi nemale učinke. Zato u poglavlju „Hipertelija označitelja“ Kordić govori o atomu jezika, uvodeći, na Lakanovom tragu, novu dvosmislenost. Naime, iz dileme da li je označitelj tvar, da li je, dakle, označitelj materijalna veličina, ulazimo u dilemu o prirodi jezika: da li je atom jezika materijalnog porekla, ili nije? Ako nije, kojem registru bića on pripada? Ako jeste, gde mu je početak? Najzad, ako uopšte postoji takva dilema, a Kordić sa Lakanom pokazuje da postoji, u kojoj meri se čovek kao političko biće određuje preko jezika, odnosno da li se aristotelovska logika na ovom lomi, prelama, ostaje čitava, ili se izmešta iz svojih milenijumskih kalupova? Problem političkog, dakle, prisutan je i u ovom Kordićevom tekstu, ali se političko gotovo nikada ne izražava u eksplicitnim političkim pojmovima, već mu se prilazi iz

perspektive književnosti, dakle kao onome što je uvek već prerađeno nekakvim literarnim iskustvom. Bilo bi pogrešno reći da je, ako sledimo predloženu logiku, iskustvo književnosti primarnije od iskustva političkog – to, naime, ne tvrdi ni sam Kordić, niti bi logika njegovih izvođenja dopustila takvu jednu tvrdnju – ali postoji jedna upravo neodoljiva crta u Kordićevoj veri u književnost kao u veličinu koja konstituiše temeljno čovekovo iskustvo u susretu sa svetom. Bez političkog, ili barem bez svesti o političkoj uslovljenosti našeg iskustva, nemoguće je misliti svet. Ali takvo mišljenje lišeno književnosti nužno je redukovano i pojednostavljeno do idiotizma. Zato bi se, bez prevelike bojazni od preterivanja, moglo reći da je za Kordića književnost svojevrsni egzistencijal bez kojeg bi naše iskustvo sveta bilo neizlečivo siromašno. Nesvesno književnosti moćna je filozofsko-književna tvorevina koja, bez ikakve sumnje, čini čast ovome jeziku i ovoj kulturi.

Ivan Milenković